

MATERIAL (NO) PARENTÈTIC I COHESIÓ

Josep Besa

1/ Funció dels parèntesis (i els guions)

- Inclouen digressions [Halliday]
- Inclouen aclariments, complements i referències secundàries al fil del text [Pujol + Solà]
- Inclouen contingut irrellevant per a la bona formació semàntica i sintàctica del(s) segment(s) no parentètic(s) adjacent(s). Aquest contingut, doncs, no s'incorpora al text [Nunberg]
- Inclouen un segon discurs a dins del propi discurs [Catah]
- Inclouen informacions de segon pla/rerefons [Combettes]

Figura 1

(segon pla /rerefons)
primer pla/figura

Exemples

- (1) Ramon Llull va ser el pare de l'alta literatura catalana precisament perquè no només va reinventar la llengua catalana —com Shakespeare, Dant, Goethe i Montaigne van fer-ho amb la seva—, sinó que, **com Cervantes i Walt Whitman**, va forjar de nou la relació entre la creació de mites i l'esperit individual [Harold Bloom, contraportada de l'opuscle *10 anys*, Institut Ramon Llull, 2012]
- (2) El reportatge recorda que en els últims vint anys dinou països d'Europa s'han convertit en estat. D'aquests dinou estats nous, sis —Estònia, Letònia, Lituània, Eslovàquia, la República Txeca i Eslovènia— ja formen part de la Unió Europea, i **Croàcia** hi ingressarà l'any que ve. [*El Punt/Avui*, 'Independència, pas a pas', 4.11.2012]

2/ Efectes de la funció dels parèntesis (i els guions)

- El material parentètic és suprimible: la seva eliminació (*a*) no perjudica la comprensió del segment en què es troba inserit, i (*b*) no dona com a resultat un segment mal construït.

Figura 2

xxxxxx () xxxxxx

- Per poder ser interpretat, el material parentètic necessita el material no parentètic adjacent:

Figura 3

xxxxxx () xxxxxx

Exemples

- (3) Ahir Ø vaig veure **la Maria** (Ø havíem quedat per dinar), que em va dir que li havien concedit la beca.
- (4) Els contenciosos entre **els dos països** [França i Espanya] s'han manifestat greument al llarg dels segles, i a l'hora de les malifetes **Catalunya** (frontissa involuntària **dels dos estats**) pot presentar una bona llista. [Ibáñez Escofet, 88]

MATERIAL (NO) PARENTÈTIC I COHESIÓ

Josep Besa

- (5) La història de les nostres relacions és vella i conflictiva, més amarga que dolça, moltes vegades dolorosa i no sempre construïda sobre la comprensió i l'enteniment. Però és —tant si **ho** volem com no— **una història familiar**. [Ibáñez Escofet, 89]
- El material parentètic no pot servir d'antecedent d'anàfores externes i elements anàlegs [Nunberg; Figueras]

Figura 4

xxxxxx () xxxxxx

Exemples [(6)-(8): Nunberg; (9) i (10): Figueras]

- (6) *Va venir amb una **barra** de pa (i una **gerra** de vi) i **les** va posar a la taula.
- (7) *El **Joan** va guanyar a Indianapolis (i la **Maria** va ser la segona a Daytona) amb el **mateix** cotxe.
- (8) ??Estaven servint caviar, de manera que el Joan (que **odia les festes**) **se'n va anar**.
- (9) ??La secuencia “María hablar con Pedro” no es gramatical en español (a causa de **la flexión del infinitivo**). **Esta** es defectiva.
- (10) ??El proyecto, una vez revisado por el servicio técnico —y con **una valoración positiva** por parte de la comisión económica—, será presentado públicamente. **Esta valoración positiva** supone un primer paso para iniciar las obras.

3/ Usos no canònics

3.1/ Acceptables? Usos no descrits a la bibliografia

- Per poder ser interpretat, el material parentètic 2 (i 3, etc.) necessita no només material no parentètic, sinó també material parentètic (2 necessita 1, de manera que la supressió d'1 fa incompreensible 2). Els parèntesis (i els guions) possibiliten relacions de cohesió a distància.

Figura 5:

xxxxxx (1) xxxxxx (2) xxxxxx

- (11) *L'Escanyapobres* va ser traduïda al castellà per R. Altamira —que prou **maldecaps** va tenir amb el títol—, *El engaña-pobres* (1987), i al francès per Albert Savine —que no **en** va patir cap—, *Le Rapiat* (1899). [Yates, 5]
- (12) El Camp de Tarragona (terra nadiua d'**Oller**, on Ø evidentment s'inspirà) i el Penedès (on Ø situa l'acció, per tal de distanciar-la) van ser afectats per les dues grans onades de construcció ferroviària. [Yates, 22]
- (13) [l'autor comenta unes frases de Kandinski] I en elles, un paràgraf ja famós, contundent, causa incessant —avui ho he tornat a comprovar amb **uns amics**— d'escarafalls, retrets i esquinçaments de vestidures. És aquell en el qual el pintor afirma que “el contacte de l'angle agut d'un triangle amb un cercle no produeix una impressió menor que la produïda pel contacte del dit de Déu amb el dit d'Adam en Miquel Àngel”. Es comprèn que, així, en sec, aquesta asseveració hagi de resultar necessàriament

MATERIAL (NO) PARENTÈTIC I COHESIÓ

Josep Besa

angoixosa, sufocant, i fins i tot absurda i inintel·ligible, per a molta gent —com ho resulta per **als meus amics**. [Fuster, 26]

- (14) En este enunciado aparecen tres elementos esenciales para detectar un posible movimiento social: *colectividad* (**grupo** relativamente desorganizado en el que existe interacción y sentido de unidad y en el que tiende a desarrollarse un comportamiento colectivo no institucional), *continuidad* (**su** actuación se desarrolla con sentido histórico, implicando algún tipo de organización, estrategias, continuidad de la identidad grupal, etc., que se mantienen a pesar del paso del tiempo y de sufrir variaciones en **sus** integrantes), y *cambio social* (ya sea Ø propiciándolo o Ø resistiéndose a él). [Rodríguez]

3.2/ No acceptables? No hi ha límits a la no acceptabilitat?

- (15) Tothom volia els drets d'una novel·la de King, però va ser Debra Hill, la productora associada habitualment a John Carpenter, qui tancaria l'acord sobre *La zona morta*, un cop Stanley Donen (el director de *Cantant sota la pluja* i *Dos a la carretera*) va abandonar la intenció de dirigir-la (el que hauria estat una insensatesa demencial, per molt que m'agradi Donen. No li hauria tret ni la meitat del partit que **Cronenberg**).
En mans d'**aquest**, la història del professor que després de cinc anys en estat de coma per culpa d'un accident pot identificar el futur de les persones només tocant-les amb la mà, i per tant té la possibilitat de modificar els esdeveniments futurs (...), es converteix en un material tràgic de primer ordre. [<https://comparteix.net/mirror/review.php@sid=8894.html>]
- (16) Fuente inagotable de antologías y conmemoraciones, el legado discográfico de Dietrich Fischer-Dieskau no iba a librarse de verse saqueado una vez al producirse su óbito. A falta de pan —reproducción de **los textos cantados**— buenas son tortas, aunque proponer sin la ayuda de **aquéllos** un producto en que el *Lied* es protagonista equivale a entregar la mercancía solo a medias. [*Ópera Actual*, 153, 94]
- (17) Els sentiments d'Arbó davant els seus universos de ficció —els de la seva **infantesa**— basculen entre l'amor i l'odi. Amor, pel fet d'anar lligat amb **aquest període**, únic moment de puresa i d'innocència, perquè està presidit per la figura de la mare. [Arnau, 3]
- (18) No lo olvides
Siempre estás a tiempo de mejorar
El estudio HYVET (el más amplio sobre el tratamiento de **la hipertensión** en pacientes muy ancianos, cuyos resultados se publicaron el año pasado) tenía como objetivo conocer los beneficios de comenzar a tratar **el trastorno** a los 80 años o más. [*Saber Vivir*, 155, 30]
- (19) [la primera part de la novel·la] Consta de catorze capítols; els sis primers, descriptius i dominats per un clima de creixent felicitat, culminen en el setè, on sobtadament es produeix el fet tràgic —**la mort de Roseta**— que fa que canviï totalment el registre de la novel·la; aquesta ara s'interioritza, en centrar-se únicament en la turmentada psicologia de Joan, que no pot sobreposar-se al trasbals íntim que **la mort de la dona** representa per a ell. [Arnau, 9]
- (20) Habla con la voz —tenue— y con las manos —**imparables**—. Tan **imparables** que en una de estas atizan la grabadora. [*Revista Sábado d'El País*, 13.10.2012, 40]
- (21) Al temps que humorista i públic —**primera i tercera** persona de l'acudit— riuen de la **segona**, que pot ser un personatge públic, el diari tracta de restablir l'equilibri personal i social alterat per un fet o situació. [Gomis, 183]
- (22) Els enzims que [l'orxata] conté (**amilasa i lipasa**) faciliten la digestió dels hidrats de carboni i dels greixos **respectivament**: alleugen les molèsties de la dispèpsia flatulenta i eviten el meteorisme. [<http://www.etselquemenges.cat/especiales/orxata/orxata-bona-pel-cor-i-les-nostres-defenses>]

MATERIAL (NO) PARENTÈTIC I COHESIÓ

Josep Besa

- (23) *L'últim home que parlava català* narra un cas de setge o *mobbing* immobiliari que —en ser la víctima **un escriptor**— es converteix en un setge a **la literatura**. [contraportada del llibre de Carles Casajuana, publicat per Planeta]
- (24) Els analistes dels gestos oficials diuen que la cosa va per una altra banda. Que es tracta d'una revenja cap al seu marit i alhora espòs, després de les seves escapades a l'Àfrica a caçar elefants i algun conill, una revenja com la que es va permetre quan (**hospitalitzat** pel maluc que es va trencar a Botswana una nit que es va aixecar del llit i va ensopegar amb un esglaó) no el va anar a **visitar** fins molt més tard del que hauria estat protocol·làriament lògic, per demostrar que ja n'estava fins al capdamunt. [Quim Monzó, "Tot jugant, els burros es mosseguen", *La Vanguardia*, 13.12.12]
- (25) Només la seva insistència i la d'una noia anomenada Maggie Fitzgerald —capficada a triomfar en el món de la **boxa**— renoven la il·lusió d'en Frankie, que, finalment, accepta convertir-se en **l'entrenador** de la noia [http://www.cinemacatala.net]
-
- (26) El ben conegut exemple de Bloomfield, en què Jill, davant la visió temptadora d'una poma — **E(stímul) pràctic** —, articula un seguit de sons la interpretació dels quals indueix el seu company Jack a una **R(eacció) pràctica** —obtenir la poma—, il·lustra de forma gràfica l'estatut mitjancer dels actes de parla dins el clàssic esquema $E \Rightarrow R$. [Hernanz, 995]
- (27) El punt de confluència privilegiat entre els dos pols "extremes" del llenguatge —els **sons** i els **significats**— s'ha situat durant segles en la paraula, la unitat per excel·lència de la gramàtica tradicional *sensu lato*, des d'Aristòtil fins a la lingüística comparada. Així queda reflectit en la següent caracterització de Meillet: "Una paraula es defineix com l'associació d'un **significat** a un conjunt donat de **sons** susceptible d'una utilització determinada." [Hernanz, 995]
- (28) Però el cas és que Weinrich mateix continua mantenint una classificació doble dels sistemes d'enunciació semblant a la de Benveniste (amb les denominacions de "món comentat", equivalent al "discurs", i "**món narrat**", equivalent al "relat"), tot considerant, en contra de l'opció de Benveniste, les formes d'imperfet com a pròpies **del segon grup** i no pas dels dos. [Maingueneau + Salvador, 37]
- (29) Aquesta operació no consisteix tant a *reportar* (o reproduir) un enunciat com una *enunciació*, la qual suposa una situació d'enunciació pròpia —la **del discurs citat**— distinta de la del discurs que la cita i la incorpora en el seu si. La qüestió consisteix a esbrinar com s'integra una enunciació, **el discurs citat** —que disposa de les seues pròpies marques de subjectivitat, del seu ancorament deíctic— en una altra enunciació, el discurs citant, lligat a una altra instància enunciativa. [Maingueneau + Salvador, 91]
- (30) L'efecte —un poc com en *L'estrany* d'Albert Camus— és d'una certa desconexió del conjunt, que no sembla tan lligat seqüencialment com en els relats més clàssics. És cert que *Valentina* emprava aquest recurs nou anys abans que *L'estrany* (*L'étranger*), de 1942, que va resultar un experiment molt innovador en la literatura francesa. [Maingueneau + Salvador, 52]
- (31) [El Camp de Tarragona i el Penedès] van ser afectats per les dues grans onades de construcció ferroviària (**1848-1865, 1876-1900**) que enllaçaren decisivament les comarques amb Barcelona: en **1865** es va completar (...), i en **1883**, amb el tros Valls-Calafell, va ser acabada (...). [Yates, 22]
- (32) En general, un camp conceptual s'estructura com un arbre de relacions hiperonímiques (que anomenarem **arbre hiperonímic**), de manera que un grup de termes bàsics inicials es divideixen cadascun en diversos termes que en són tipus o bé parts, els quals al seu torn poden també subdividir-se, i així successivament. Perquè aquest tipus de relació sigui possible, cal que tots els termes pertanyents a un mateix **arbre hiperonímic** comparteixin la categoria gramatical... [Termcat, 15]
- (33) La lexicografia pot ser entesa predominantment com una activitat pràctica —la tècnica d'elaboració de **diccionaris**— o bé com una disciplina acadèmica que es caracteritza per la reflexió sobre els **diccionaris** bàsicament des del punt de vista de la lingüística.
El **diccionari** és, doncs, el centre d'atenció de la lexicografia i la seva raó de ser, tant des del punt de vista de la lexicografia pràctica com des del punt de vista de la teoria lexicogràfica. [Rafel, 163]

MATERIAL (NO) PARENTÈTIC I COHESIÓ

Josep Besa

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- CATAH, Nina (1994): *La ponctuation*, París, Presses Universitaires de France.
- COMBETTES, Bernard (1992): *L'organisation du texte*, Metz, Université de Metz.
- FIGUERAS, Carolina (2001): *Pragmática de la puntuación*, Barcelona, Octaedro.
- HALLIDAY, M.A.K. (1989): *Spoken and written language*, Oxford, Oxford University Press.
- NUNBERG, Geoffrey (1990): *The linguistics of punctuation*, Stanford, CA: Center for the Study of Language and Information, Lecture Notes 18.
- PUJOL, Josep M., i SOLÀ, Joan (1995): *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, Barcelona, Columna.

REFERÈNCIES DEL CORPUS

- ARNAU, Carme (1981): "Sebastià Juan Arbó o la tragèdia de la soledat", *Els Marges* 18 i 19.
- FUSTER, Joan (1969): *Obres Completes, 2, Diari 1952-1960*, Barcelona, Edicions 62.
- GOMIS, Llorenç (1989): *Teoria dels gèneres periodístics*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació de la Comunicació.
- HERNANZ, M. Lluïsa (2002): "L'oració", dins J. SOLÀ, M.R. LLORET, J. MASCARÓ i M. PÉREZ SALDANYA (dir.), vol. 2, cap. 1.
- IBÁÑEZ ESCOFET, Manuel (1985): "França, de debò", *Les arrels i les fulles*, Barcelona, Edicions 62.
- MAINGUENEAU, Dominique, i SALVADOR, Vicent (1995): *Elements de lingüística per al discurs literari*, València, Tàndem.
- RAFEL, Joaquim (2005): *La lexicografia*, Barcelona, UOC.
- RODRÍGUEZ, Pepe (2000): *Adicción a sectas. Pautas para el análisis, prevención y tratamiento*, Barcelona, Ediciones B.
- TERMCAT (2009): *La definició terminològica*, Vic/Barcelona, Eumo/Termcat.
- YATES, Alan (1980): pròleg a *L'Escanyapobres. Estudi d'una passió*, Barcelona, Edicions 62.